

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Félévre 2 „
Negyedévre 1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik,
mint az előfizetési pénzek a „Köznevelő-
dés” szerkesztőségének Gyulafehérvára a
váriba kiüldendőik.

Középiskoláink ügye.

I.

Az erdélyi róm. kath. Status középiskolái kétszázbevonhatlanul nagy szolgálatot tettek a magyar nemzetnek, melyet az erős nemzetiségi velleitások ellenében a legexponáltabb helyen erősítettek, szolgálatokat a nemzeti kulturának, melynek szellemét és nyelvét terjesztették, szolgálatot a katholicizmusnak, mely papjait, tanítóit s mindennemű szószólóit ezen iskolákból nyerte. Hogy valjon gymnasiumaink nagy és többszörös feladatuknak az életnek mind terhesebbé váló viszonyai között is megtudnak-e felelni jelen állapotaik és felszereléseik mellett, igen nagy kérdés? Az iskolától ma már sokkal többet kívánnak és várnak, éppen úgy mint a politikustól, hivatalnoktól, kereskedőtől, iparostól, mezőgazdától stb., mert szaporodtak a szükségletek és igények az anyagi és szellemi téren egyaránt. A nagy közönség, társadalom és állam megkívánják, hogy jogos igényeik kielégítenek az iskolák részéről.

Az 1867-iki közjogi kiegyezés és a legujabb alkotmányos időszak beállta után rohamos a haladás Magyarországon. Állam, felekezetek, testületek és községek versenyezve dolgoznak, szervezik a kultur-intézményeket, mert belátják, hogy a nemzeti lét biztosításának, a magyar állam erősítésének legszükségesebb várai ezek.

Mi erdélyi katholicusok nem tarthatunk mindenben lépést az említett tényezőkkel, pedig feladatunkkal éppen úgy tisztában voltunk és vagyunk, azonban kezünk, akaratumkat szegénységünk megkötötte. Szegénység a mi bajaink forrása. Ha szegények nem lettünk volna, ma intézeteink az első és legjobban berendezett s így a legkeresettebb iskolák közé tartoznának. Keressünk módot szegénységünk megszüntetésére, s bajaink el fognak enyhésni.

Az 1889-iki év szeptember hóban tartott statusgyűlés elismerte, hogy az önrendelkezési jog gyakorlásától eltekintve, létjogosultságának alappjaul középiskolái szolgálnak, tekintélyének s méltóságának csak akkor lehet igazi fentartója, ha iskoláit fejleszti, és a jogos igények kielégítésére minden irányban képessé teszi. Az említett statusgyűlésen egyes hangokat lehetett már hallani az eszközök megszerzése tekintetében is, de nagyon természetes, oly rövid idő alatt megállapodás nem törtéhetett, s nem is történt. A hallottak után középiskoláink fejleszthetőségének módját megkísértem röviden vázolni, vagy legalább egy pár eszme felvetésével hozzájárulni ahhoz, mikép lehet iskoláinkat kellő színvonalra emelni.

Legelőször azt tartom szükségesnek, hogy legyen meghatározott programmunk; vonjuk meg tanügyi politikánk körvonalait egész terjedelmében, hogy aztán alkotásainkban az öntudatosság meglátszassék s törekvésünk kidomborodjék. Eddig csak foltozgatunk, jövőre messzebb kiható intézkedéseket nem teünk, — nem állapítottuk meg az egymásután, mely szerint haladjunk. Az 1888-iki statusgyűlésből kiküldött 15-ös bizottság nagy munkát végzett; sarkolatos pontokat állapított meg s hozott javaslatba, melyek most tisztán tüntetik fel a czélt.

Tanügyi politikánknak kettős irányúnak kell lenni, az egyik irányban megszerezni s biztosítani az anyagi eszközöket, melyekkel iskoláinkat fentartathatjuk s fejleszthetjük; más irányban pedig az 1883-iki évi középiskolai törvényben előnkbe szabott czélt kell megvalósítanunk. Ez utóbbi irányban könnyű a helyzetünk, mert az állami iskolákra megszabott tantervet elfogadtuk s annak keretében mozgunk.

Van ugyan ezen tantervnek hiánya, van rajta javítani való, de gyors s nagyobb változtatása által rázkódtatásnak tenni ki intézeteinket nem ohajtanám.

Az első irány különben annyi gondot ad, hogy annak megvalósítására egész erőnket kell latba vetni. Miután eddigi jövedelmeink nem elégségesek az iskolák fenntartására s fejlesztésére, új, bővebb forrásokról kell gondoskodni, jóllehet ezeknek megnyitása fáradságos munkával, hosszas küzdelemmel jár.

Minő módon szerezhetjük meg s biztosíthatjuk az anyagi segédeszközök gazdagságát céljainkra, a legnehezebb feladat. Ennek kimutatása szakavatott gazdára s pénzügyi kapacitásra vár; ilyen embernek jól kombinált s minden részleteiben megfontolt tervére és utasítására lenne szükségünk. Ki gazdasági ügyekkel nem foglalkozik s pénzügyi műveleteket nem eszközöl, óvatosan szólhat a kérdéshez s legtovább általánosságban beszélhet; ezt teszem én. Jövedelmeink fokozására szükséges lenne a gazdaságot intenzívebb módon folytatni, az eddig természetni szokott mezőgazdasági czikkekről más, keresetesebb s értékesebb terményekre átmenni ezekben nagyobb tömegnek előállítására által biztosítani a sikert ha másképp nem lehetne, drága, de kamatait biztosító mezőgazdasági gépek által, sőt szükség szerint valamely gyár felállítása által is. A tanulmány- és ösztöndíjalap tulajdonait képező erdőségek helyesen berendezett állandó üzemtervek segítségével igen jól értékesíthetők, mert a tüzelőanyag szűkül, a célszerűen feldolgozott építőanyag már is nagyon keresett. Ezekre nézve részletes tervet senki sem várhat tőlem, én csak konstatom, hogy a Statusnak hovatovább súlyosabb terhek fognak vállaira nehezedni úgy a középiskolák, mint az ezek mellett álló finöveldek részéről. A sürgős gondoskodásnak tehát éppen a gazdasági ügyekben van helye.

Új jövedelmi forrás gyanánt megneveztetett egy szervezendő földhitelintézet, mely által a pénzkészletet s befolyó jövedelmi többletet lehetne igen célszerűen gyümölcsösztetni. Nagy eszme, de kellő óvatosságot igényel. Sikert csak azon esetben lehet általa elérni, ha a pénzkereslet nagy. Az értékpapíroknak készpénzre változtatása a keresletől tételessék függővé, mert különben a pénz jövedelmet nem hoz, s ha nyerünk valamit a révén, kiadjuk a kompon.

Számíthatnak-e még más forrásokból jövedelmet, nem tudom, de az előbb említett módon befolyható nem lesz elégséges bajaink megszüntetésére s a 15-ös bizottság által ajánlatba hozott reformok keresztülvitelére, még azon esetben sem, ha már 1890-ben kezdhethők a bevételezést. A status középiskolámak — mondjuk — külső és belső szükségletei igen nagyok s többnyire nagyon sürgősek is, vegyük rendre mit kell tennie. —

Az iskola helyiségek pár helyen nagyon rossz állapotban vannak, ezek helyett az új építkezésekről való gondoskodás sokáig el nem odázható más helyeken a meglévők bővítése és átalakítása nagyon kívánatos. Ha lélekben és testben ép embereket akarunk nevelni, a közegészségügyi kívánalmak előtt sem zárkozhatunk el, a helyiségekre vonatkozólag, erre az állam is nagy gondot fordít.

Ma már erősen sürgetik, hogy a rajztermek, a szertárak ne csak meglegyenek, hanem a paedagogiai s más követelményeknek is megfeleljenek, minden szakgyűjtemény számára külön helyiség nyitandó s azt a szaporodó és drága eszközök is megkívánják; téli és nyári tornahelyiségek s játszótér el nem maradhatnak, hogy legyen hol a munkával naponkint több órán elfoglalt lélek és test üdülést kereshessen. S mindezek létesítését megkívánja az iskola érdeke, sürgeti az állam, a társadalom pedig várja az enemi igények kielégítését. Ezen kívánalmaknak a status jelenlegi pénzügyi viszonyai között csak kölesönök által felelhet meg. A kölesönök fedezetéről pedig csak a jövedelem szaporítása által gondoskodhatik. Majd ha ezeknek eleget tett a status, a finöveldek kibővítése vagy internatusok berendezése igényli a figyelmet, hiszen azt tapasztalják, hogy a kor iránya erre hajlik. A nehéz megélhetési viszonyok — a szülőket arra [indítják, hogy oly intézetekben helyezték el gyermekeiket, hol internatusok vannak s már a nagyobb tömegnél fogva is olcsóbb az ellátás, nagyobb a felügyelet.

Az új épületek, bővített vagy átalakított helyiségek bebutorozása szintén jelentékeny összeget fog felemészteni. Padok, asztalok, táblák, kemenczék stb. lesznek szükségesek, a régieket alig lehetne használni. Különösen a fekete táblák annyira kopottak, hogy a szemek megrontásának veszélye fenyeget, ezenkívül kicsinyek is, kiváltképpen a felső osztályokban, hol már hosszadalmasabb matematikai képletek s kidolgozások fordulnak elő. Azonban, ha ezen szükségleteknek eleget tettünk is, az idő haladása újabb követelményekkel fog megterhelni, erre biztosan lehet számítani. A bekövetkező igények kielégítésére is lassankint újabb tőkét kell gyűjtenünk.

Soó Gáspár.

Andrási István Apát-kanonok Emléke.

(1802 nov. 25 — 1890 jan. 5.)

Az erdélyi egyházmegye Nestora meghalt. Az ilyen holtra szokták mondani, hogy megérett gabonája volt az Urnak. Nem hagy úrt maga után; de nem azért, mintha csak

egy köznapi alak dült volna benne a sírba, hanem mert már régtől fogva átengedte helyét másoknak, a kik őt már csak mint drága ereklyét tartogatták a multból, elvéve vállairól minden terhet, hogy annál több ideje legyen a léleknek belemélyedni Istenébe; mint a kié volt kizárólag addig is, soha sem levén megosztva közte s a világ között.

Andrási István született 1802 nov. 25-én Lövétén Udvarhelymegyében. Pappá 1827-ben szenteltetett s mvásárhelyi káplány lett; 1828-ban Bécsbe ment a fensőbb papnöveldebe, a honnan újból M.-Vásárhelyre került káplány és tanárnak; 1832-ben Fehérvárra rendelték papnöveldei aligazgatónak, tanárnak és tanulmányi felügyelőnek; 1833-ban oláhláposi plébános, 1836-ban újból papnöveldei hittanár és könyvtárőr. 1848-ban esillagásztól tanult Budán, 1850-ben folytatta tanárságát s kinevezetett a Batthyáni-intézet igazgatójának. 1851-ben esillagász-kanonok lett s általment mindenik káptalani rangfokozaton a Lectorságig, a mely stallumot 1873 óta tartott. 1866 óta gerőmonostori apát. Annyi ideig volt csupán csak Lector, hogy más megköszömmé, ha addig kánonokoskothatnék; a kanonokságot pedig egy egész emberöltőn keresztül viselte. Az ilyen káptalani tagokat szokták kulmárisoknak nevezni.

Sokáig éltette lelke testét, mert teste is jó lakhelyet adott lelkének; úgy ide nőtt volt ehhez a földhöz, azt gondoltuk, hogy soha sem hal meg; ősz fűrtel már aranyzálakká kezdettek volt válni. Epen azért egy darabig szokatlanul fog jöni, hogy sehol se lássuk; megszoktuk volt már őt s nehéz lesz a püspöki székhelyet és a káptalant nélküle képzelni. Az erdélyi egyházmegye pedig soha sem szűnik meg róla beszélni, felveszi történeti alakjai közé és tisztelettel fogja nevét emlegetni, mert az ő hosszú élete nagy áldásoknak lett forrása.

Nehéz róla ugynevezett lélektani rajzot adni; jelleme egy vonásból állott, a mit röviden ugy fejezhetünk ki, hogy anyagi természet, mely a küzdelmet nem kereste, hanem legfőbb boldogságát Isten szeretetében s a szegények segítésében találta.

Isten szeretetében lankadatlan volt; még akkor is eljárt a templomba, a mikor már teste annyira elgyengült, hogy a stallumba sem tudott felúlni; megbútt a templom hajójában egy oszlop mögé s ott imádkozott. Imádsága ábitatra hangoló volt s ilyen állapotban írta róla Pál A. „A vén pap” című gyönyörű költeményét:

Szürke oszlop mellett gótvés templomban
Vén pap imádkozik nagy szivalázatban.

Addig imádkozik s mondja zsolozsmáját,
Hogy már nem is érzi lelke sárruháját.
Mintha nem is itt lent, mintha égbe járna:
Az élet csak egy éj rövid boldog álma.
Alig sejt utánna!

Szürke oszlop mellett addig mond zsolozsmát,
Mig az éj ráküldi örökéjü álmát.
Örökéjü álmát, esendes nyugodalmát,
Angyalok közt nyíló égi palmaágát:
Lelke új világát.*)

Csendes és egyforma természet volt. Habár egy egész századot élt át, még sem beszélt magáról soha semmit —

még csak anekdotát sem. Nem volt az a mézes-mázos elbeszélő, a kinek ajkaihoz tapad figyelmünk, a mikor halljuk a multakról regélni; nem volt a mondák szája. Ha érdeklődött is a külső, mozgalmas világ iránt, -de mégis távol maradt tőle. Szelid természete az élet esendjében talált gyönyört. A vallás kibékítő hatalmának az uralmát akarta látni mindenütt, mint a melynek szent harmoniája oly mennyei hangulatban ringatá folytonosan az ő üdvosvár lelkét.

Minden erénye Isten szeretetéből fakadt, egész életét ehhez szabta.

Ő maga a legegyszerűbb volt, de tiszta; gyönyörű szép öreg ur volt, a tisztaság mintaképe; semmi fölösleget magának meg nem engedett sem ételben, sem ruhában; takarékoskodott másoknak; és nagy eredménnyel.

Lehetetlenség számba venni jótékonyosságait; a miket hamarosan kikutatnom sikerült, azok között legelső helyen áll faluja, a melynek különböző jótékony czélokra 5000 fítot adott; több udvarhelymegyei szegény templomnak tömjénre és gyertyára 2000 fítot. 1000 fítot votivalis misékre hagyott, 200 fítot a székesgyháznak, 1000 fítot a directoriumra, 3000 fítot szegény papnövendékeknek, 300 fítot a papnöveldeknél, 300 fítot a deficiens papok alapjának, 300 fítot a gyfhevári leányiskolának, 200 fítot a gyfvári városi kórháznak, 200 fítot azon ház fenntartására, melyben lakott.

Ez csak egy része az ő adományainak; mind lehetetlenség összegyűjteni. Hát még szegény rokonainak a felségítésére mit tett! Csupán csak egynek közelebből 3000 fítot adott. Mig magától mindent megvont, a szegények iránt pazarló volt. Kétféle szegényei voltak: koldusok és házi szegények. A koldusoknál is különbséget tett, a falusi és városi koldus között. Arra eset nem volt, hogy valakitől az alamizsnát megtagadta volna. Megtörtént, hogy későre vette észre a kéregetőt és környeztet megszidta, hogy miért nem figyelmeztették, hogy ne várakozott volna rá a szegény, hanem ment volna tovább, hol többet kaphatott volna; kész volt recompensálni. Házi szegényeihez ő maga vitte el a nekik szánt összeget; nem akarván őket az alamizsna nyílt átadásával megszégyeníteni — úgy szólva odalopta adományát. Ezekre a házi szegényekre költött legtöbbet. Minden ünnepre ellátta őket minden [szükségessel. Külön káposztájuk volt a szegényeknek nála elszöve, külön zsiros fazekuk. Ünnepe előtti nap egyebet nem esínált, mint azokat porcozta. Igazán védangyaluk volt a szegényeknek. Nem csak nekik élt, de nekik is halt meg. Testamentuma a fél vagyona feletti rendelkezést a Püspökre bizza, de a másik felét a fvári szegények házának hagyta, kikötvén, hogy te, metése napján bizonyos mennyiség az ő szegényei — házi szegényei között is kiosztassék. Hagyatéka pénzben mintegy 13,000 fítra ment: ennek fele a fvári szegények házáé, a másik felét Püspök ur Ő Nagyméltósága a hagyományozó által neki adott jognál fogva a zárdabeli kórháznak rendelte és így mind a két részlet az apácák intézetének jutott. Ruháit szintén a szegényeknek hagyta. Utána nem lesz licitacio. A világiak rendszeren kérdezni szokták, hogy hova teszi ez vagy amaz a pap azt a töméntelen sok pénzt — vagyont? Az öreg Andrásirol ezt a kérdést soha sem vetette fel senki; mindenki tudta, hogy hova teszi ő a pénzt.

A szegények mellett különösen szerette a clericusokat. Minden kiválóbb alkalommal ajándékban részesítette őket és

*) L. Közm. 1888 évf. 37. sz.

számukra alapítványt is tett. A felszenteltek tőle bucsuzás alkalmával mindig ropogós új bankókat kaptak, a mit sokáig tartogattak emlékül. Sőt a szegény papok még külön is kaptak tőle segítséget. A kebli papokat is szerette; régen a rórate kolbászt és a husvéti szenteltet mindig nála ette az összes kebli papság. Újabb időben nemcsak megnyitotta könyvtárát számukra, de mindeniket a szakmájabeli értékes könyvekkel meg is ajándékozott. Szeretett ő mindenkit, de őt is szerette mindenki.

Mint tanár is igen kedves emléket hagyott maga után; tanítványai számára egy latin rövidletet készített a dogmatikából, melyet kéziratban a legújabb időkig a theológián tanulóknak használtak. „Keresztény tudomány“ névvel irt vagy jobban mondva fordított még a negyvenes években egy munkát. Az erd. róm. kath. irod. társulat írást kezdettől fogva a legjobb indulattal volt és készséggel fogadta el az elnöki állást arra tisztelettel felkérve és meg is tartotta azt mindaddig, a míg elaggott korára való hivatkozással, a mely miatt semmit sem képes tenni, a ezimről is le nem mondott. Évenként jelentékeny összegekkel segítette a társulatot. De a legszebb ajándékot akkor adta, a mikor eszének és szívének 84 esztendőn keresztül érlelt termékét. „Néhány szó, melyet egy fiatal barátjához intézett Hargitai“ egyszerű ezimel 1886-ban a társulattal nem csak kinyomatta, hanem az egész munkát annak minden jógaival neki is ajándékozta, nyomtatási és minden nemű költségeit a legutolsó krajezárig fizette, sőt még a saját példányát is megvette és így a társulat ügyein igen jelentékenyen lendített. Méltó, hogy a társulat illő kegyelettel őrizze első elnökének az emléket.

A szellemi mozgalmak elől nemcsak, hogy el nem zárkózott soha, de sőt folytonosan érdeklődött irántok, tudomást vett rólok, úgy hogy magas kora daczára sem tartozott az ugynevezett elmaradott öregek közé! teljes irodalmi tájékozottsággal bírt. Tudományos foglalkozásai közül kiemelendő, hogy utolsó képzett csillagásza volt az egyházmegyének; ezen a téren utóda nem maradt.

Egy hosszú élet szállt vele a sirba jótettekkel gazdagon. A szentéletű papnak a lelkét Isten felvette magához, emléke pedig itt örökre áldott leend.

P. I.



Vízáldozat.

Dávid király, Izraelnek királya,
Betlehemnél csatára van kiszállva,
Filiszteus szomszéd népek
Ellenséges hadai
Békességről sem akarnak
Sem tudni sem hallani.

Betlehemet elzárja az ellenség,
S rajta van, hogy kezéből el ne essék,
Hanem azért Dávid király

Tágitani nem akar,
Nem azért van összenőve
Nevével sok diadal.

Hol táboroz Dávid király hős hada,
Éget ott a napnak minden sugara;
Szomjas, tikkadt a király is,
Az az egész hadsereg,
A táborban valamennyi,
Mind víz után kesereg.

„Én Istenem, kezd a király szólani,
Bárcsak volna, bárcsak volna valaki,
A ki hozna Betlehemnek
Kutjából pár hús csöppöt,
Enyhíteni égő szomjamat,
Mely engem úgy elgyötört!“

Három vitéz a seregben daliás,
Vitézségnél nagyobb gondjuk semmi más;
Mindahárom könnyű áron
Szerezhető hirnevet
Másnak hiján nemhogy kíván,
De sőt éppen kinevet.

Hejz az a kut hiába van elzárva!
A vitézek ránéznek a királyra,
Áttörnek az ellenségnek
Rettenetes táborán
S vizet hoznak a királynak
Bethlehemből szaporán.

„Itt van a víz Bethlehemből, jó király,
Igy beszélnek a vitézek, hát igyál!“
És e szóra kézbe fogja
A király a vizedényt
S imigyen mond vitézinek
A dologról véleményyt:

„Mentsen Isten! Nem tehetem, nem teszem.
Csaknem véren vette három emberem..
Áldozatul, tudom, az Ur
Tőlem ilyet elfogad,“
Aztán önti a földre ki
És ez a vízáldozat.

BODÓ ADÁM.

Az Eiffel-torony eldőlt.

Már rég törtem a fejemet: miként stissek ki minél több hasonlóságot a hábeli torony és Eiffel merész gondolatának megtestesítése között, hogy ne csak korszak alkotó torony nőjön ki a földből, hanem szak-kort alkotó leírás is hirdesse a XIX. század dicsőségét.

És én szerencsétlen flótás, addig töröm a fejemet, míg a

bieskom a dologba beletört, s nincs már stílt, ámbár a bebelico-eiffelium toronyban elég a sütni való!

De bár sütni nem tudék, néhány porciót feltettem a füst-re: a kinek úgy tetszik egyet-kettőt vegyen le belőle, az igaz, nem tudom a sok füst miatt nem lesz-e fojtós?

De mért is okoskodom én?

Egyik is torony, másik is torony; s mi hasonlít a toronyhoz jobban: mint a torony?

„Ho, hó! barátom, a levegőbe ne beszélj!”

Hát hová beszéljek? Mind a kettő nem a levegőben nyult az ég felé?

S aztán nem építették-e mind a kettőt a földre?

Hogy pedig a bábeli tornyot oly magasra akarták építeni, hogy az égig érjen, az Eiffel tornyot ellenben csak 300 méternyire, kicsi dolog!

Valóban kiesi dolog? mert bár a közmondás azt tartja: „nem akarásnak nyögés a vége”, a bábeli torony építői eléggé akartak, még is nyünnögni kezdtek: az Eiffeltornyot ellenben dicsőséggel befejezték, s nemcsak Europa szeme fordult feléje, mint egyik colossalisnak ígérkező beszéd felé, hanem az egész világe

Tovább! tovább!

A bábeli torony építőinek: egy nyelvök volt. (Kezd az eszem, ergo: a nyelvem is elakadni; muszáj májból bélpecsenyét csinálnom.) Nagy nyelv lehetett, azok értettek ám a csu-folkodáshoz! nem mint az Eiffel torony építői, kiknek csak egy-egy pici, szelid nyelveeskéjük van.

Ez is igaz, megfordítva. (Ne tessék félre érteni, kerestem hasonlatot, s találtam ellentétet.)

Keresgéljünk tovább!

A bábeli tornyot téglából építették, az Eiffel tornyot vasból.

Mekkora különbség az összehasonlításban!

Én csak azon csodálkozom, hogy oly borzasztó tömegű vas felemésződött az Eiffel-torony építésénél, és mégis vannak „vasakaratu” emberek! Nagy a gyanu, hogy vagy az Eiffel-torony van „talmi vasból”, vagy az emberek akarata

„Állj meg tollam, menjünk tovább!”

A bábeli tornyot a jövőért építé a büszke nemzedék. Lépesőin az Isten trónjáig akart felhatolni. Már azért-e, hogy onnan letaszítsa, vagy, hogy hamarabb eljusson az égi paradicsomban, ne kutassuk.

A francia nemzet a mult dicsőségét zengé a 300 méteres tornyon; az 1789-iki nagyszerű vívmányokat magasztalá; már, hogy azok a vívmányok abban kulmináltak-e, hogy a templomból a legszentebbet kitalassák, s helyébe nem tudom kit tültsenek, újból ne feszegessük.

Azonban a mult és jövő a jelenben ölelkeznek, s kitör keblökből a nóta: „Régi dicsőségünk, hol késel az éji homályban?”

Most már nem tudom, belekezdjek-e annak bizonyításába, hogy az Eiffel-tornyot a jövőért is építették.

Nem merek; igazán: nem merek!

Igen-igen érzem kicsinységemet akkor, mikor már távolról hallom a döngő szavakat: „Ulj le Eiffel, mert az amerikaiak nemsokára 500 méter magasságu toronynál valami nagyobb építenek! (Arra fogalomra még nincs szavunk.)

Ajánlom a dolgot a szóalkotók figyelmébe.

Még egyet mondok, kettő lesz belőle!

Az Eiffel-toronyban nagyszerű vendéglők és mulató helyek vannak. A bábeli toronyban is lehettek, sőt — mitmondok? nem csak lehettek, hanem bizonyosan voltak, ha a mai spirítusos (szem) üvegen nézzük a dolgot, illetőleg a nyelv-zavarodást.

Most már arra az önkénytelenül felmerülő kérdésre kellene megfelelnem: mi is okozhatta a tornyok megzavarodását?

Nehéz dolog. Mert ha tudom is, hogy miért nem haladhatott tovább a bábeli torony, és így az idő vasfoga mint emésztette meg, nem tudom, meg nem is sejtem: miért dőlt el az Eiffel torony?

Hanem segítsünk a dolgon.

Csinálunk összehasonlítást a bábeli torony, és a szegedi köpart között.

S az összehasonlítás így megy.

A bábeli torony építésénél, — hogy úgy mondjam — Isten elvette az emberek esztét, de csak akkor, mikor jó előre haladtak a munkában. Ha előre tudják, bele se kezdenek.

A szegedi köpart építésénél ellenben már akkor lemondottak a józan észről, mikor építeni kezdtek.

De azért a köpart ügyében kiküldött bizottság jelentése szóról szóra így hangzik: „A part nem dőlt be, hanem alapjaiban meginogván, összeomlott.”

Hát az Eiffel torony valóban eldőlt?

Nó, ha nem hiszed, eredj nézd meg a Friedman boltjának a kirakatát, s meggyőződhetel róla!

Á. B.



— **Vidéki Levél Erzsébetvárosról.** Kedves barátom! Az 1889-ik év december 29-én egy lélekemelő ünnepelelynek volt tanuja Erzsébetváros közönsége. E napon mutatta be ugyanis az örmény kath. egyházközség nagy templomában Tiszt. Pater Sántha Angelus, szent-ferenczrendi áldozár, az Urnak, a vérontás nélküli szent áldozat első zsengejét. A tisztelendő primitians atya, ki nevezett városi közönségben, mint elemi iskolai tanító és gymnasiumi hitelemző, a közönség osztatlan szeretetét vívta ki magának egy rövid év lefolyása alatt, — ez alkalommal újabb tanúságát adta jeles tehetségének, bebizonyítván, hogy a mily lángoló lelkesedéssel megáldott, jeles egyházi szónok: ép oly kitünő az oltár számolyánál, a szent mise páratlan szépségű melódiáinak zengedezésében. A manufactori tisztet a szent-ferenczrend tartományi főnöke, Fötiszt. P. Simon Jenő úr teljesítette Nagyságos Markovich Jakab cz. kanonok Főesperes-plébános úrral és fényes segédlettel.

Jelen voltak a Szent-ferenczrend tagjai közül számosan, köztük az ujonnan felszentelt Tiszt. P. Koródi Berard és P. Lőrinczi áldozárok is. Az alkalkalmi szent beszédet Tiszt. P. Kóri Ottó, a megyesi ház derék tagja, tartotta megható szavakban ecsetelvén — a zord idő daczára nagy számmal egybegyült hívek előtt — az új áldozár szent kötelességeit Isten és embertársai irányában.

Szent mise végeztével az örmény kath. egyházközség fő-

gondnoka Tekintetes Dr. Issekutz Viktor ügyvéd, mind oltár-
atya úr és neje s-ül: Zakariás Irma úrasszony vendégszerető
házánál, gazdag lakoma várta a nagy számmal meghívott ven-
dégkoszorút.

A pohárköszöntések sorát Tiszt. P. Sántha Angelus új
áldozár nyitotta meg felköszöntvén Erdély kegyelmekben gaz-
dag főpásztorát, Nagyméltóságú Lőnhárt Ferencz püspök urat,
a fiai hála hangján hódolva ő Excellentiájának irányában ta-
nusított kegyeiért. A méltó lelkesedéssel fogadott, szép beszéd
után ugyan ő emelte poharát Főtisztelendő P. Simon Jenő
provincialis úrra, mint manuuetorra. Azután következtek a
szébbnél szébb pohárköszöntések, melyek közül egy párt le-
hetetlen reflexio nélkül hagyom.

A diszebéd fénypontját — ha nem tévedek — az a szép
jelenet képezte, midőn Főtiszt. P. Simon Jenő provincialis úr,
egy emelkedett beszédben, megemlékezővén Tek. Dr. Issekutz
Viktor ügyvéd úrnak a Szent-ferenczrend itteni tagjaival szem-
ben, tanusított bőkezű áldozatkészségéről, ezek viszonzásául
őt, a Szt-ferenczrend confraterévé nevezte ki, az erről szóló
okmányt Tiszt. P. Karda István bolyai administrator úr által
felolvastatván. A szives házi gazda, ki eloquentiájával Erzsé-
betváros közönségében annyi babért aratott a Szent-ferencz-
rendet az egyháztörténelem legragyogóbb lapjairól vett nagy
példákkal dicsőítve köszönte meg a kitüntetést, mely meg-
emlékezéssel szervi összefüggésben látszott állani Erzsébetvá-
ros nagytudományú fiának Nagyságos Markovich Jakab ka-
nonok Főesperes-plébános urnak beszéde. Senkit se hagytak
hídegen a szavak, melyekkel ezen érdemekben megőszült, je-
les egyházi tanférfiu magasztalta a Szent-ferencz-rend hazafias
érdemeit. Vele örültünk, vele könyeztünk, midőn meg emli-
tő: mily nagy szolgálatokat tesznek a magyar hazának a nem-
zeti kultúra fejlesztése és diadalra juttatása által a legexp-
náltabb helyeken Szent-Ferencz fiai.

A lelkes házi gazda szószoki heve által buzdíttatva po-
harat írttettünk az ünnepelt Tiszt. P. Sántha Angelusnak Csik-
vármegyéből ide fíradott édes atyjára, kedves rokonaira, a m.
kir. törvénytörök, ugy a m. kir. honvéd tisztikar és a helyi
gymnasium tanári karának jelen volt képviselőire, továbbá
Nagys. Markovich Jakab kanonok Főesperes-plébános, Nagyon
tisztelendő Joseffy Imre brassói főgymn. tanár és Ávedik Lu-
kács erzsébetvárosi örm. szertartású Plébános urakra stb. stb.

A késő estvéli órákban ért véget e páratlan szép ünne-
pély, mely alkalommal új bizonyítványát láthattuk annak,
hogy a Szent-Ferenczrend e városban működő tagjai, itt e
vegyes nemzetiségű és vallású vidéken is kivívták a rend be-
csületét, mert vallás és nemzetiség különbség nélkül verseny-
zett mindenki az elismerés és tisztelet kifejezéseiben velünk,
kik — mivel a tudomány elemeit, a vallásos és hazafiai esz-
mék iránti lelkesedést e rend derék tagjaitól, mint egykori
tanárainktól nyertük — örök hálára vagyunk e minden tisz-
telet megérdemlő szerzet iránt lekötelezve.

Adjon Isten sok ilyen szép ünnepélyt, az új áldozárnak
pedig szent malasztot, hogy a mit oly szépen kezdett meg —
az egyház, haza és emberiség javára, testvéreinek örömére —
számos éveken keresztül folytathassa üdvös működését az Ur
szőlőjében!

Erzsébetváros, 1890 Január 3-án.

Márton Dávid gymn. tanár.

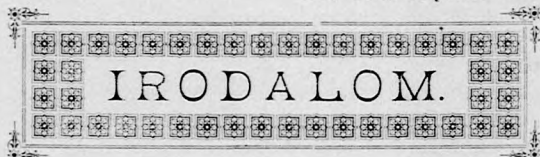
— **Vidéki levél Bolyáról.** Főtisztelendő Szer-
kesztő Ur! Az új év első kegyelem napja virradt fel a bolyai
róm. kath. hitközségre, mely kegyelem nap házi kápol-
nánkban megható öröm ünnepély közt folyt le.

Ezen örvendetes ünnepélyt a már kevés számban levő
ev. ref. hívek közül visszatért családok adták egyházunknak;
kik, vallásos érzelmeiktől áthatva, kath. hiveim sorába belép-
ni, Jézus, a jó pásztor juhái közé fölavatatni oly hévvel vágy-
tak. — Alkalmi sz. beszéd után ihletve tették kezeiket An-
nak szent evangéliumára, ki, ma először ontotta véreit mint
áldozatának zsenegéjét körülméltetésiben, melyet utolsó csep-
pig kiöntött érettség a keresztfán. — Új hiveim nevei a kö-
vetkezők: Demjén István és neje Ferenczi Mária, Albert és
István kiskorú gyermekeikkel, Boronkai Juliánna, Anna leányá-
val, Magyar János, János fiával és Kovács Zsuzsánna. —

Midőn ezen új hiveimmel mint új évi ajándékkal bekö-
szöntök becses lapjához: boldog újévet kívánok a főtisztelendő
Szerkesztő urnak is. —

Bolya, 1890. január 3-án.

P. Karda István s., k.
róm. kath. helyettes lelkész.



— **Könyvismertetés.** Az Ural-altaji Nép. Ethnolo-
giai és ethnographiai tanulmány. Irta: Budaházy Imre. (Folyt.)
Az ural-altajiak ethnologiai és ethnographiai viszonyai
szerint:

1. Szamojedek. A Fehér-tengertől keleti irányban a
Monero Kheta s Khatanga folyó és Khatanga öböljig terjed-
nek el. Magokat khosovo, hasava névvel nevezik, mi —
ember, férfi.

Kicsiny, termetűek, testök zömök, lábuk kicsiny, arcuk
széles és lapos, színök füstös sárga, arczosontjaik kiállók,
orruk széles, szemök fekete, hajok merev és szurok fényű,
szakálluk gyér.

Öt törzsre oszlanak: 1) jurák; 2) tavgi v. aram; 3) je-
nisszei szamojedek; 4) osztják-szamojedek; 5) kamaszinczek.

A sz. vadászból, halászból is rénszarvas tartásból él-
nek, táplálékuk hushóll és halból áll, melyet nyersen is meg-
esznek; sátrakban laknak. Többnejűek, de a menyasszonyt
drágán, néha 100 rénszarvasért is adják, emiatt igen gya-
kori a nőtlenség.

Vallásra nézve a saman vallás hívei, bár a keresztény-
ség is terjed. Főistenök Num, ezen kívül alsóbb rendű szel-
lemeket is tisztelnek; tisztelik a medvét is és esküsznek rá.
Számuk 16000, de napról napra fogy.

A szamojedekhez tartoznak: a szajotok, urjankhajok,
matorok, karagaszok, koibálóok.

Részletesen ismerteti a különböző török-tatár, a tunguz-
mandsu nép és mongolok ethnogr. és ethmol. viszonyait
(34—67 l.). Azután áttér a finn-ugorok ismertetésére s kezdi
a legkeletibb földrajzi helyzetet elfoglaló részével az osztjákokkal.

Az osztják nevet a s-ja x-ből származtatják, s jelen-
tése: Obi (= as) ember, így nevezvén az Ob folyótól, melynek

mellékén egész a Jenisszeiig tartózkodnak. Számuk 19-000. nél több. Az osztják typos kissé mongolos, színök barna, hajok általánosságban barna, arczokon a szőr nagyon gyér, télen a földbe vájt s mólval bélelt lakásban, nyáron kéregből össze illesztett sátorban laknak. Foglalkozásuk a halászat, vadászat; nyeret ritkán kapnak. Az osztják jószívű, de az idegen iránt bizalmatlan; lopás, hamis eskü s más ily bűnök ismeretlenek. A házasságok ritkák a menyasszony drágasága miatt, s a házasságok terméketlenek.

Szeretik a dalt és táncot, mely utóbbi állatok és madarak szokásainak utánzásában s az oroszok fölszégeseinek kigúnyolásában áll.

A pálinka és dohány nagyon apasztja számukat.

Vallásuk kereszténység és samanizmus. Főistenök: Toran, de vannak házi, erdei, vízi isteneik, s tisztelik a medvét.

A vogulok az osztjások nyugati szomszédai. Földjük az Ob folyó és az Uralhegység közt terül el, s „oly üres, mintha most került volna ki a teremő kezéből“. Főleg régebben az orosz számitóttek helye volt, hova évenként néha 15 ezer foglyot is szállítottak. A vogul nevet ott helyben senki sem ismeri: ők magukat man-si-nak (Man folyói nép) nevezik.

A vogulok közép magasságúak; kis ember ritka. Arczuk gömbölyű, barna, arczosontjuk kiálló, szemök nyílt, kerek, orruk széles, de nem lapos. Télen bőr, nyáron darócz ruhát viselnek, fejüket csak télen fedik be iram bőrrrel.

A vogul vidám, kedélyes, gondtalan és megelégedett. Vadászat és halászat képezi főfoglalkozásukat, emiatt falvaik nagyon szétszórtan fekszenek s alig állanak többől, mint hét házból.

Sajátságos az időszámításuk, mert a telet is évszámba veszik mint az osztjások s életkorukat nem az egész év, hanem a tél száma szerint számitják. Ők is szeretik a táncot, dalt és moadáik elbeszélését hallgatni.

A nők szőnek, fonnak kenderből, esalánból és állatidegekből, a férfiak állatbőrrel és ezírbolya-fenyű mogyorójával jövedelmező kereskedést üznek. Pusztuló félben vannak a ragályos betegségek, az égalj zordonsága főleg az oroszosodás miatt.

A votjákok több kormányzóságban 275-645-ön laknak; a votják nagyon szapora nép s ez, valamint erős nemzeti érzése megóvja a pusztulástól.

Közép magasságúak, jól megtermettek, szép arczvonalakkal; az arcz kerek, színre 80%-ban szőke, a szem kék, nagy és nyílt, a homlok alacsony és keskeny, hajuk szőke. Megtelepült nép, földműveléssel foglalkozik és falvakban lakik; értelmiség tekintetében az orosz fölülmulja.

A mezei munkában a nők is részt vesznek, ezen kívül gyapjuból, kenderből vásznat szőnek, a vásznat festő anyagokkal színezik s belé izléses mintákat szőnek és himeznek.

Szellemes élénk nép, mindenről könnyen dalt rögtönöz, dalaiban, közmondásaiban, talányaiban szereti az alliterációt. Van saját írásmódjuk: a tamga, mely abból áll, hogy pályákba jelentős bevágásokat tesznek.

Magokat ud-murt névvel nevezik, melynek többes száma vud-jas, s ebből lett a votják név (Vjatka folyó melletti ember).

A zürjenek az Uralhegység nyugati oldalán [Arkhangelsk, Vologda és Vjatka kormányzóságban laknak, s számuk 90.000-re tehető, de a korai nősülés következtében fogyóban van.

A zürjén magát komi-murt, azaz kámai embernek nevezi. Termetök kicsiny, de kifejtett, typosuk szőke, kék

szemmel Gyors felfogásúak, vendégszeretők, az ipar és kereskedés főelmük; majd minden zürjén ért valami iparágat; kissé haszonlesők és ravaszok. Főfoglalkozásuk: vadászat, halászat és földművelés. Az orosz befolyásnak kitűnő szellemi tulajdonságuknál fogva ellen tudnak állani, sőt őket fölül is mulják szellemi tekintetben.

Ezekhez számitják a permieket, kik magokat zürjeneknek is nevezik.

A zürjének már a 8-ik században nagy kereskedést űztek hermelin, ezoboly, nyuszt és róka bőrrrel; az idegen népekkel való szoros összeköttetésre vallanak a zürjének földén talált arab, görög, római pénzek, arany és ezüst edények.

A magyarok czímű szakaszban a magyar ősi hazára kérdést tárgyalja Kézai, Juliánus szerzetes, Plano Carpini adatai alapján. E három író topographiai adatai a Káma és Középső-Volga mellékeinek leírását foglalják magukban, hol a zürjének és votjákok hazája van, sőt az Ural h. túl az osztjások és vogulok földén való tartózkodás is kiténik már Kézai leírásából, ki Scythiában egy Togora folyót említ, mely az Irkaniába ömlik, mely a mai Tobol s az Irkania az Irtis (Szabó K.); továbbá Herberstein Zsigmond, Ferdinánd magyar király moszkvai követe a vogulok és osztjások földét leírván (1556-ban) ezeket mondja: „Ez az a Juhária, melyből hajdan a magyarok kijöttek, kik Pannoniát elfoglalták . . . Azt is mondják, hogy a juharok mai napság azon a nyelven beszélnek, melyen a magyarok.“

A ceseremiszek magukat mára (ember) néven nevezik. Számuk Kazán kormányzóságban 90-000, más helyeken szét-szórva 8—9 ezren vannak. Teljesen oroszosodtak, földműveléssel, baromtenyésztéssel foglalkoznak.

A mordvinok egészen szét vannak szórva. Számuk a hat kormányzóságban 791-954. A mordvin nyelvnek két dialectusa van, a moksza és erza; életmódra nézve földművelők.

A finnek két főtörzsre oszlanak: karjalaiak és hámeiek törzsére. Amazokhoz számitják némelyek a quäneek, savolak, äfrämöiset, savakot és ingriek, vagy isorok törzsét. A hámeiekhez tartoznak: az esztek, livek, vepszek, votok.

A karjalaiak Finnország éjszaki és keleti, a hámeiek déli és nyugati részeiben laknak. Laknak finnek Amerika Michigan államában is, hol irod. társaságuk és finn nyelvű lapjuk is van. Finnország 1809 óta mint nagy fejedelemség van Oroszországgal egyesülve, saját alkotmányval, hadsereggel, pénzzel, határvámmal bír, de a külügyekben Oroszországtól függ. A czár egyszersmind Finnország nagyfejedelme.

A magyarokon kívül a finn-ugorok közt a finnek az egyedüli kulturnép, kik alkotmányos életet élnek.

Finnország 375-000 km² területű s granitból álló 400 vagy 600 láb magas felföld. Az ország 2 milliónál több lakóságának 90%-át finnek képezik; 80% földművelő. A művelődés általánosan elterjedt s nincs ember, ki írni, olvasni ne tudna. Van számos iskola, s több tudós társaság, 34 finn és 23 svéd nyelvű lap, s Helsingforsban, melynek 40.000 lakosa sincs, 3 színház.

A lappok orosz-, svéd-, norvég- és finnországi lappok. Az orosz lappok legnagyobb részét Kola felszigetén laknak; számuk 2207-re megy. Magasságuk 5 láb; lakásukat 3—4-szer változtatják évenként; t. i. tavaszkor halász, őszszel vadász területekre mennek, s téle falvaikba vonulnak, melyek szín-

tén változtatják helyüket minden 10—15 év alatt, t. i. ha a vad megfogyatkozik, vagy a hely nem nyújt elég táplálékot a rénszarvasnak, falvastól együtt tovább költöznek. Vallásra nézve g. katolikusok. A finn lapok száma 600; a svédlapoké mintegy 10—11 ezer, a norvég lapoké 15—16 ezer.

Életmódjuk szerint: hegyi lappok, kik csak rénszarvas tenyésztéssel, erdei l. kik vadászattal is, halász l. kik csak tavak partján valók és tengeri lappok, kik tengeri halászattal foglalkoznak.

Nagyon babonások, tisztátalanok, dobányosok és iszákosok, de kitűnő helyismerők.

A finn-ugorokhoz tartoznak a bulgárok is, számukat 5 millióra teszik. —

A munka nagy utánjárása vall. jó magyarsága s világos áttekintése teszik ajánlatossá. Ára? Pál A.

— **Megrendelési felhívás** ily című füzetre: Mivé lett a katolikus Magyarország, vagyis: A magyarországi katolicizmus jelenlegi egyházpolitikai helyzetét ábrázoló napi kérdések. Irta Dr. Lauran Ágoston, szent Ágostonról nevezett kalocsai cz. apát, nagyváradi gör. szert. kath. kanonok. Midőn az év leforgása alatt szórányosan legnagyobb részt a „Magyar Állam”-ban megjelent híri-pi cikkeimmet egybegyűjtieni el határoztam: tettem ezt azért, mert ugyanazon egyházpolitikai czikket, a más sajtó alól kikérült, s különösen a mindkét szertartású kath. klérus által anny elismeréssel kitüntetett a) „Korszerű Egyházpolitikai Kérdések”, b) „Az Egyház és az Állam” és c) „Egyházpolitikai Helyzetünk” című előbbeni füzetkém folytatását é. kiegészítő részét képezik. A füzet címe abban leli indoklását, hogy annak, az itt kifejtettekhez képest, a katolicizmus magyarországi egyházpolitikai helyzetét más-más oldalról ismertető min. lenyegyes czikkre, azon tündöcsszerű sóhajta van hivatva által mindazoknak ajkaira, akiknek lelkéből a „kath. érzés” nem pusztult még ki, hogy ime: „Mivé lett a katolikus Magyarország?” . . .

A füzetek képező czikkék címei ezek: I. A „térítvények”-ről. II. Az „egyház” és az „állam” közötti párhuzam”. II. A „reverzálisok”-kal foglalkozó fejtegetéseim védelmére. IV. A vegyes házasságokból született gyermekek vallásos nevelése körül szabálytalanságok, és ezeknek valódi okai. V. A „tények logikája” és a „reverzálisok”. VI. Dr. Szilágyi Dezső programjele. VII. A nemzet „hagyományos elvei”. VIII. A kath. vallás és az 1848. XX. t.-cz. IX. Fejelet a „Havi Közöny”-ben hoztam intézeti jogügyi kérdésekre. X. A parlamentben meghurcolt kath. érdekek. XI. A modern „szabadelvűség”-ről. XII. A klérusnak a politikába való elengedéséről. XIII. Az én nemzetiségű politikám. XIV. A keletről hozánk beazonló kérégeket. XV. A türelmetlenségről. XVI. Leszámolás egy régi ellenféllel (Ku-ztikus). XVII. A lelkiismereti szabadságról.

A mintegy 10 n nyomtatott ivre terjedő füzet ára 80 kr. — Papnövendékeknek 40 kr.

A füzet f. január hó végéig fog sajtó alól kikerülni és a m. t. megrendelőknél keresztkötés alatt bérmentesen megküldetni.

Gyűjtőknek öt példány után tiszteletpéldánnyal szolgálok.

Előbbeni füzetkém még folytat megrendelhető. És pedig:

a) „Korszerű egyházpolitikai Kérdések. Tártyalósan megvitatta, hazai törvényeink szempontjából.” 126. l. — Ára 60 kr.

b) „Az Egyház és az Állam a magyarországi katolicizmus egyházpolitikai helyzetével foglalkozó napi kérdések szempontjából.” 156. l. — Ára 80 kr.

c) „Egyházpolitikai Helyzetünk vagyis a katolicizmus magyarországi egyházpolitikai helyzetét tárgyzó napi kérdések.” 112. l. Ára 60 kr.

d) „A Szent Unio. Apologeticus czikkesorozat, a Magyar Szent Korona alatt élő gör. szertartású katolikus románok védelmére.” 126. l. — Ára. 60 kr.

Az öt füzet ára egyszerre megrendelve 1 ftt 50 kr. Papnövendékeknek 1 ftt 25 kr.

Azon — bármely szertartású — ft. kath. áldozár urak pedig, akik zekéimmet másfélben megszerezni óh jánák, de szorult anyagi helyzetük-él fogva a jelzett árat, vagy nyomdai költségek címén, azoknak még csak egy részét sem fizethetnek be: míg a készlet tart, bármely füzetket ingyen is megkapják, ha csupán csak postai költségek címén, a most hirdett füzetét to krt, a többiért pedig külön-külön 5 krt fognak hozzáim postalanálványig eleve beküldeni.

Aldírtott kiadásában megszerezhető még néhai Dr. Papp-Szilágyi József, volt nagyváradi gör. szert. kath. püspöknek „Enchiridion Juris Ecclesiae Orientalis s. Catholicae” című műve is. Ára füztve 1 ftt 50 kr.

Nagyváradi, 1890. január hó 1-én,

Dr. LAURAN ÁGOSTON,
szent Ágostonról nevezett kalocsai cz. apát,
nagyváradi gör. szert. kath. kanonok.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Halálozás.** A károly-fehérvári székesegyházi káptalan a maga és a rokonok nevében megsomorodott szível tudatja, hogy Fötisztelendő Andrásy István gyerő-monostori cz. apát, székesegyházi olvasó kanonok, aranymisés pap, zsinatvizsgáló, a haldoklók szentségeinek áhítatos felvétele után, esendes és munkás életének 88-ik, papságának 63-ik évében a folyó január hó 5-ik napján, éjjeli fél 2 órakor, végegyenülésben az Urban elhunyt. Hült tetemei f. hó 7-én délután 2 órakor fognak a helybeli róm. kath. köztemetőben nyugalomra elhelyeztetni; lelkeért pedig az engesztelő szent mise áldozat folyó hó 8-án délelőtt 9 órakor fog a Székesegyházban a Mindenhatóknak bemutattni. Az örök világosság fényeskedjék neki! Károly-Fehérvárt, 1890 január hó 5-én. — A bezenetelést a halottas háznál teljes segédlettel Püspök ur ő Nagyméltósága végezte: a háztól a menetet Dr. Barts Ferencz nagyprépost ur ő Nagysága vezette, a ki a temetőben a bezenetelést is végezte. Mind a háznál, mind a sírnál a papnövendékek énekára megható gyászénekeket zengett. Az idő nagyon kedvezett és nagyszámú közönség jött össze leróni a végső tiszteletet azon nemes keblű férfin iránt, a ki oly nagy jótévéje vala a városi szegényeknek. Temetésén a különböző állásnak között megjelentek a város polgármestere és országos képviselője is. — Az ünnepélyes requiemet is sub infula a nagyprépost ur mondotta.

— **Kitüntetés.** Br. Jósika Lajost, statusunk volt világi elnökét ő Felsége az arany gypjas renddel díszítette fel.

— **Kinevezés.** O Felsége Fraknoi Vilmost arbéi címzetes püspökké nevezte ki.

— **A szegény iskolás gyermekek karácsony előbsti öröme** Csik-Taploczán. A csik-taploczeai szegény iskolás gyermekek részére Tdó. Gál Elek expos. káplán ur által a nemes szívű adakozóktól összegyűjtött holmik karácsony előbstéjén osztattak ki. A kiosztást gyönyörű ünnepély előzte meg, melynek fényét elemi népiskolánk szegény tanuló számára felállított díszes karácsonyfa is nevelé. Ez ünnepélyre, melynek a fennjelzett estén való megtartását Tdó. káplán ur a templomban kihirdette volt, már 1/2 órákor kezdtek a szülők iskolás gyermekeikkel és más érdeklődők gyülekezni s már 7 órakor, midőn az ünnepély kezdetét vette, az elég tágas leány tanterem zsufolóság tömve volt. Ekkor Tdó. Gál Elek káplán ur, egy szép és magvas alkalmi beszéddel az ünnepélyt megnyitotta, mire iskolás gyermekekből álló pásztor és pásztorónó csapat jelent meg és e czéla készített színpadon, hohgy — gyermekek számára ir — karácsonyi „pásztorjátékok” mutattak be az érdeklődő közönség teljes meglegedésére. A pásztorjáték után következett a színpad elején feállított karácsonyfa alá szép renddel összerakott ruhák kiosztása, melyre a szegény gyermekek oly sokszor vizsga szemeket vetve türellemmel várakoztak, kik közül 11 fiu és 14 leány teljesen, — 5 fiu és 8 leány részben felruházottak. Végre a díszes karácsonyfára került a sor, aranyos diói és más rakodmányaival kinalvány meg a szegény iskolás gyermekeket, mire az ünnepély Tdó. Gál Elek káplán ur köszönet nyilvánítása után véget ért. Imre János, tanító.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ISTVAN.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PÁL ANTAL, STRAUBERT ÖDON, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárt.